

دود، نابود است

مجموعه داستان طنز با موضوع پیشگیری از اعتیاد

نویسنده: رضا ساکی و مهدی فرج‌اللهی

مجله طرح: محمدعلی زکریایی

www.ketab.ir

جامعه معاصر

تهران: خیابان ولی عصر (عج)، خیابان بزرگمهر، خ سربست جنوبی، شماره ۹

تلفن: ۶۶۹۷۲۱۱۱

در: نابود است (مجموعه داستان طنز با موضوع پیشگیری از اعتیاد)

مجموعه طرح: محمدعلی زکریایی • به کوشش: رضا ساکی و مهدی فرج‌اللهی • ناظران
مناوایی: دکت مهدی حسین‌زاده‌فرمی، مهدی خلیلی، مجتبی رویتوند غیاثوند* مشاوره
محتوایی: وح‌الله اسدی • نویسندگان: ارزنگ حاتمی، فریور خراباتی، علی خضری، علی
زراندوز، رضا ساکی، مهرداد صدقی، گیتی صفرزاده، نسیم عرب‌امیری، سعید قلیچی، مهدی
فرج‌اللهی، علیرضا شمس‌مفسر، شایخی، عبدالله مقدمی، احمد نوری • به سفارش: اداره
کل فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری • مدیر هنری: واحد طراحی جامعه
معاصر • ویراستار: احد گودرزبانی • طرح جلد: سپهر علی محمدلو • ناشر: جامعه معاصر
• چاپ و صحافی: باران • نویسنده: زکریایی • شماره پان: ۳۹۵ • شمارگان: ۵۲۰۰ جلد • قیمت:
۹۰/۰۰۰ ریال • شابک: ۹۷۸-۶۹-۲۹۷۷-۶۴-۶۹۷۸ همه حقوق چاپ و نشر این اثر محفوظ است.

شابک	۹۷۸-۶۶۴-۲۹۷۷-۶۹-۷
شماره کتابشناسی ملی	۴۱۶۷۳۱۳
عنوان و نام پدیدآورنده	دود نابود است: مجموعه داستان طنز با موضوع اعتیاد / ناشر: محمدعلی زکریایی؛ به کوشش: رضا ساکی و مهدی فرج‌اللهی
مشخصات نشر	تهران: جامعه معاصر، ۱۳۹۴
مشخصات ظاهری	۱۲۰ ص
موضوع	داستان های کوتاه فارسی -- قرن ۱۴ -- مجموعه ها
موضوع	اعتیاد -- داستان
موضوع	متن‌دان به موادمختبر -- داستان
رده‌بندی دیویی	۸۳۱ / ۶۲۰۳۳۱
رده‌بندی کنگره	۶ الف / ۴۲۳۴ PIR ۱۳۹۴ آ ۲
سرشناسنامه	سالکی، رضا و فرج‌اللهی، مهدی
شناسه افزوده	زکریایی، محمدعلی، ۱۳۴۷، مجری پژوهش
وضعیت فهرست نویسی	فیا

فهرست

- ۷ یادداشت
- ۱۱ مقدمه | رضا ساکی
- ۱۵ من روانه کنید | ارزنگ حاتمی
- ۲۱ ضرب سیگار و انگشتر | فریور خراباتی
- ۲۳ چه کسی؟ | معناد کرد | علی خضری
- ۲۹ چند داستان گفته د. ناره سیگار | علی زراندوز
- ۳۵ ماجرای نبرد جاسمید خان با لشکر داعشی سیگار! | علی زراندوز
- ۴۱ مطب مطب است دیگه | رضا ساکی
- ۴۳ دود | مهرداد صدقی
- ۴۹ پشه | مهرداد صدقی
- ۵۷ کوله‌بار تجربه | گیتی صفرزاده
- ۶۳ عطر خوش آزادی | گیتی صفرزاده
- ۶۹ من چطور می‌معتاد شدم؟ | نسیم عرب‌امیری
- ۷۵ داستان یک انشا | مهدی فرج‌اللهی
- ۸۱ سنت اجدادی | سعید قلیچی
- ۸۵ سرنوشت عجیب پخمه و نخبه | علیرضا لبش
- ۹۱ پیرزن نادان و مرحوم کلاغ | علیرضا لبش
- ۹۷ قصه شناس یا آدمی که بختش معناد شده بود | علیرضا لبش
- ۱۰۳ مواد درمانی | مصطفی مشایخی
- ۱۰۹ شترسواری دولا دولا نمی‌شه | عبدالله مقدمی
- ۱۱۵ در میان ستارگان | احمد نوری

یادداشت

یکی از بزرگ‌ترین تراژدی‌های فرهنگ و تمدن بشری بی‌تردید داستان کشته شدن سهراب، پسر پهلوان نامدار ایرانی، رستم است؛ داستانی نمادین با بی‌شمار و بوشمندانه. بی‌گمان سهراب، قربانی ناآگاهی و کشته فقدان ارتباط موثر بود و در این میان می‌توان نوشدارو را بیان نمادینی از آگاهی و سردمزی نوع بشر تلقی نمود. سالیان متمادی از پس این تراژدی اساطیری بسیار سهراب‌ها که در این سیر تاریخی آماج هجومی سخت قرار گرفتند و صد افسوس که نوشداروهای دیر هنگام نتوانست نقد عمر و جوانی را در آنها بازگرداند و بدین ترتیب اگر از منظری، آسیب‌های اجتماعی را هجوسی مستقیم به جامعه بدانیم بی‌تردید آگاهی و بصیرت، نوشدارویی است که می‌تواند نژاد جامعه را از گزند این معضلات ایمن کند.

هنر به عنوان زبان مشترک جهانی و بیانی اعجازگونه به ما در بیان شیوه پیام مطلوب خود را به ابناء بشر انتقال می‌دهد؛ هنر در عصر حاضر نه فقط به عنوان یک ابزار، که به مثابه شیوه زیستن و نگرشی لطیف به جهان مادی و معنوی از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. بر این اساس می‌تواند در خدمت افزایش کیفیت سبک زندگی اقشار مختلف جامعه بویژه جوانان و دانشجویان قرار گیرد.

مجموعه «نوشدارو، این بار قبل از مرگ سهراب» بر آن است تا با دو رویکرد جدی با مقوله اعتیاد مواجه شود؛ نخست آنکه بهره‌گیری از تخصص هنرمندان دغدغه‌مند جهت انتقال پیام‌های مورد نظر به عنوان راهبردی موثر در مواجهه با معضلات اجتماعی مورد توجه قرار گرفته است که در این امر به جای به تصویر کشیدن جهانی مایوس، تیره و از هم گسخته، تلاش شده است تا با نگاهی لطیف، روشن و شوخ‌طبعانه جهانی را به آلی ترسیم گردد. دوم اینکه حرکت جمعی این هنرمندان و مشارکت در خلق این اثر در راستای توجه بیشتر به ذائقه قشر جوان امروز - این بار در مسئله پیشگیری از اعتیاد و وابستگی‌های ناسالم - می‌تواند گامی نو در کاهش آسیب این پدیده شوم اجتماعی باشد؛ ضمن اینکه این سه گنگ‌ها در ذات برنامه‌ها و اقدامات فرهنگی و اجتماعی با تاکید بر وجه ایرانی است.

مجموعه حاضر که با عنوان «نوشدارو، این بار قبل از مرگ سهراب» به محضر شما عزیزان ارائه می‌گردد با همکاری صمیمانه این مجموعه و تلاش هنرمندان جوان و فرهیخته‌ای است که با شناخت مقام و جایگاه دانشگاهیان و وقوف به اثرات مخرب اعتیاد فراهم آمده است و از این رهگذر افتخار همکاری با چهره‌های صاحب‌نام عرصه شعر و ادبیات این مرز و بوم و توجه قشر دانشگاهی نیز حاصل گردید؛ صاحب آرایان دکتر اسماعیل امینی، سعید بیابانکی، رضا ساکی، مهدی فرج‌اللهی و روح‌الله احمدی که در اینجا لازم می‌دانم از زحمات ایشان قدردانی نمایم. همچنین بر خود فرض می‌دانم از حمایت‌های مجدانه جناب آقای دکتر سید ضیاء هاشمی، معاون محترم فرهنگی و اجتماعی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری در عرصه توسعه برنامه‌های اجتماعی و فرهنگی، مجری محترم طرح جناب آقای محمدعلی زکریایی و نیز اهتمام

همکارانم آقایان دکتر مهدی حسین‌زاده‌فرمی، مهدی خلیلی و مجتبی روتوند غیاثوند و سایر عزیزانی که زمینه‌ساز شکل‌گیری این حرکت شدند سپاسگزاری نمایم.

امید است ضمن تداوم این جریان و مشارکت هر چه بیشتر هنرمندان و اندیشمندان، شاهد تعالی روزافزون محیط علمی، فرهنگی پر نشاط و عاری از هر آسیب در دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی باشیم.

فضل‌الله ایرجی کجوری

مدیر کل فرهنگی و اجتماعی

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

www.ketab.ir

اعتیاد به قصه طنز

شوخی و سرگرمی این روزها یکی از ویژگی‌های مهم خبر است. شوخی و سرگرمی را به علت با هم به کار می‌برم، چون یکی از کارکردهای مهم طنز و انواع شوخ‌بعبی دامن سرگرم کردن مخاطب است. اهل رسانه قرن‌هاست که برای سرگرم کردن مخاطب سراغ انواع شوخی رفته‌اند، اما این روزها فقط برای سرگرم کردن مخاطب نیاز به شوخی نداریم. اگر در وب یک ما با انفجار «اطلاعات» مواجه بودیم در وب دو و شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌های موبایل، با انفجار «متن» روبه‌رو هستیم. یعنی برای دیده شدن به چیزی بیشتر از سرگرمی نیاز داریم. چیزی که بیشتر از سرگرمی در این روزگار انفجار متن به کار می‌آید، دیده شدن و برجسته شدن است. در این فضا اگر کلیک نشوی، رابده نمی‌شوی و اینجاست که ابزار شوخی بیش از همه تاریخ به کار می‌آید. شوخی طنز، خبر و متن و روایت را برجسته می‌کند، خواندن را لذت‌بخش می‌کند و باعث کلیک خوردن می‌شود. این روزها خبرگزاری‌های بزرگ دنیا در کنار سرگرمی سعی می‌کنند به نوعی از شوخی هم در خبررسانی استفاده کنند. امروزه روشی به نام «اخبار هجو» از پرمخاطب‌ترین برنامه‌ها در بزرگ‌ترین رسانه‌ها و تلویزیون‌های دنیاست.

برگردیم به سرگرمی. سرگرم‌کنندگی یکی از مهم‌ترین ویژگی‌ها در انواع گزارش‌نویسی است. فیچرها (مقاله‌های غیرخبری) به ویژه بر مبنای روایت نوشته می‌شوند و عنصر روایت حتماً باید در آنها وجود داشته باشد. انواع روش‌های گزارش‌نویسی اگر خوب با عنصر روایت ترکیب شوند، قدرتی بی‌نظیر پیدا می‌کنند. سرگرمی نه فقط برای رسانه‌هایی سنتی مثل پرده‌خوانی و یا شاهنامه‌خوانی بلکه برای رسانه‌های جدید هم یک نیاز است. انسان در همه دوره‌های تاریخی نیاز به شنیدن قصه داشته است. منظورمان از قصه گفتن و قصه شنیدن در این روزگار، فقط به معنی روش‌های قدیمی و سنتی نیست. این روزها شاید ما کمتر مثل بشنویم. اما قصه‌ها را داریم. قصه‌گویی همیشه یکی از بهترین قالب‌ها در ادبیات تعلیمی بوده است. چه در ادبیات کلاسیک چه در ادبیات مدرن. انسان ذاتاً قصه‌گفتار و قصه‌شنیدن را دوست دارد. چه در «الهی‌نامه» باشد، چه در «تینی بود یکی نبود» و چه در تلگرام. این روزها ما فقط گمان می‌کنیم که متن‌های بلند و داستانی خواننده نمی‌شود. تجربه ثابت کرده است که داستان خوب، بلند در همین فضای مجازی که بیشتر دنبال کوتاهی و سرعت است، همچنان مشتری دارد.

این روزها در عرصه سینما، رمان‌نویسی و داستان‌گویی هر که بهتر بتواند قصه‌اش را تعریف کند، موفق‌تر است و هر کس بتواند قصه و سرگرمی و شوخی را با هم ترکیب کند، بسیار موفق خواهد بود. داستان به خودی خود رسانه‌ای قدرتمند است. حالا فکر کنید که شوخی و طنز هم به مجموعه روایت و سرگرمی اضافه شود. داستان طنز هم سرگرم‌کننده است، هم خوانندش لذت‌بخش است و هم باعث تفکر می‌شود. خالق اثر با شوخی و طنز در روایت، اثرش را برجسته می‌کند و در اختیار مخاطب قرار می‌دهد. داستان طنز البته با داستان طنزآمیز فرق دارد. منظور از

داستان طنز، روایتی است که از اول و مبنا بر اساس کمدی و کمیک طراحی شده است. یعنی هم طرحش کمدی باشد، هم پیرنگش. یعنی هم روابط علت و معلولی داستان کمدی باشد و هم چیستی و چرایی وقایع آن. داستان طنز مانند داستان طنزآمیز فقط کمیک ندارد، بلکه یک کمدی تمام‌عیار است که می‌تواند اثر تنبیهی بر مخاطب داشته باشد و بیشتر از هر قانون بازدارنده‌ای در رابطه با مبارزه با موادمخدر مخاطب را از گرایش به سوی آن باز دارد.

این مجموعه یکی دیگر از تلاش‌ها در عرصه داستان‌نویسی طنز در این روزگار است که سمارانیش از هرچیز سرگرم خواهد کرد و به فکر فرو خواهد برد. داستان‌نویسی طنز در روزگار معاصر سرنوشتی پرتلاطم دارد. بیشتر وقت طنزنویسان در این سال‌ها صرف مطبوعات و طنزهای ژورنالیستی شده است. شاید در برخی از این داستان‌ها عنصر روایت بیشتر به چشم بیاید و نویسنده از بهانه‌رسانی به زبان روایی قصه نزدیک نشده باشد. شاید در برخی موارد آن طور که باید قصه شکل نمی‌گیرد و اگر شکل می‌گیرد ادامه پیدا نمی‌کند. گاهی نباید این روایت‌ها به آنچه مطلوب نظر قصه است نزدیک نشده باشد، اما اثرش در این هم دور است.

دوستان من در این مجموعه، زشتی‌ها و عفونت‌ها و بیچارگی‌های مصرف موادمخدر را در قالب شوخی و طنز ریخته‌اند و چون قصدشان طنز است، گاه به خنده‌ناکی آن فکر نکرده‌اند. چون طنز با اندیشه سروکار دارد و یکی از انواع شوخ‌طبعی است که لزوماً نباید بخنداند. بلکه باید فکر و راه چاره بیافریند. داستان طنز این قدرت را دارد که شما را به دنیای پست و پر از درد و بدبختی اعتیاد ببرد، بدون آنکه شما چشمان‌تان را ببندید. در این داستان‌ها نه خبر از سوزن و خون هست، نه از کالبدهای پوسیده و دندان‌های ریخته و صورت‌های سیاه. اما چیزی برتر و فراتر از آنها هست

که اثر تنبیهی تاثیرگذاری در مخاطب دارد. دوستانم در این مجموعه به عاقبت آدم‌ها اندیشیده‌اند و آن را برجسته کرده‌اند. عاقبت اعتیاد، بسیار مهم‌تر از خود اعتیاد است و دوستانم کوشیده‌اند نشان بدهند که ما چه چیزی از دست می‌دهیم تا اعتیاد به دست بیاوریم.

رضا ساکی

www.ketab.ir